

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

20 дүйн он 11
сарын 29 өдөр

Дугаар ЗГ-1/142

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР ТАНАА

Хуулийн төсөл өргөн
мэдүүлэх тухай

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдааны шийдвэрийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 21.1-д заасны дагуу нэн яаралтай хэлэлцүүлэхээр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгөхийг хүсье.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

000021404661

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20¹¹ он 11 дугаар
сарын 25-ны өдөр

Дугаар 100/2011

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЕРӨНХИЙ НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГА Л.ӨЛЗИЙСАЙХАН ТАНАА

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
хугацаа товлох тухай

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдааны шийдвэрийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 21.1-д заасны дагуу нэн яаралтай хэлэлцүүлэхээр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр холбогдох материалын хамт хүргүүлж байна.

Хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх хугацааг товлож өгөхийг хүсье.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Ц.НЯМДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2021 оны 11 дүгээр сарын 17-ны өдрийн хуралдааны 60 дугаар тэмдэглэлд:

“ҮII.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэлэлцээд Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 21.1-д заасны дагуу нэн яаралтай хэлэлцүүлэхээр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтов.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С.Данзангийн гудамж 5/1, Засгийн газрын II байр,
Утас/факс: (976-51) 26-74-68, <http://www.mof.gov.mn>

2021.11.23 № 8-2/6484.

танай 2021.11.19-ны № 0112863 -т

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН
САЙД Г.ЁНДОН ТАНАА

Таны ирүүлсэн Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх зөвшөөрөл хүссэн албан бичигтэй танилцлаа.

Хуулийн төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхэд татгалзах зүйлгүй болно.

9764003067

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД

Засгийн газрын V байр, Б.Ширэндэвийн гудамж 8/4,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160

Утас/Факс: (976-51) 26 75 33,

Цахим шуудан: info@mojha.gov.mn,

Цахим хуудас: www.mojha.gov.mn

2021.11.23 № 1/5020
танай 2021.11.19-ны № 01/2863-т

ГУУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД Г.ЁНДОН ТАНАА

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.8 дахь хэсэгт заасны дагуу Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх нь зүйтэй гэж үзэв.

А5 Файл, 2021
151605021

ГАЗРЫН ТОСНЫ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг. Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1. Хууль, эрх зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Төр нь үндэсний эдийн засгийн аюулгүй байдал, аж ахуйн бүх хэвшлийн болон хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн эдийн засгийг зохицуулна” гэж, Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна” гэж тус тус заасан.

Мөн Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 169 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Төрөөс газрын тосны салбарыг хөгжүүлэх талаар баримтлах бодлого (2018-2027)”-ийн 2.1-т “Төрөөс газрын тосны салбарыг хөгжүүлэх талаар баримтлах бодлого (цаашид “бодлого” гэх)-ын зорилго нь Монгол Улсын газрын тосны салбарт эрэл, хайгуулын ажлыг эрчимжүүлэх, нөөцийг өсгөх, олборлолтыг нэмэгдүүлэх, газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг байгуулах, газрын тосны бүтээгдэхүүний хэрэгцээг тогтвортой хангахад оршино” гэж, 2.2.4-т “салбарын хүний нөөц, ажиллах хүч бэлтгэх, мэргэшүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх”; гэж, 2.2.6-д “газрын тосны төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой компани байгуулж хөгжүүлэх” гэж тус тус заасан нь Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах үндэслэл болж байна.

Монгол, Оросын ЗГХК-ын 2021 оны 3 дугаар сарын 17-ны өдрийн протоколын 4.1-д “Монгол Улсад улсад олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудлыг ашиглалтанд оруулах гэж байгаатай холбогдуулан “Роснефть” НХН нь Монголын төрийн өмчит компанийт хамтарсан компанийн хэлбэрээр нисэх онгоцны буудлын түлш цэнэглэх цогцолборын үйл ажиллагаанд оролцоход хүчин чармайлт гарган ажиллахад бэлэн байгааг талууд дэмжив. Талууд энэ асуудлыг цаашид “Роснефть” НХН болон Монголын холбогдох төрийн өмчит компани хоорондын яриа хэлэлцээ хийхэд дэмжлэг үзүүлнэ.” гэж тусгасан.

1.2. Практик шаардлага

Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хооронд байгуулсан хэлэлцээрийн хүрээнд Япон Улсын нэн хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгийн эх

үүсвэрээр Хөшигтийн хөндийд “Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал” төслийг хэрэгжүүлж, ашиглалтад оруулаад байна.

Монгол Улс өнөөдрийн байдлаар газрын тосны бүтээгдэхүүний хэрэглээгээ 100 хувь импортоор хангаж байгаа бөгөөд дотоодод борлуулж буй газрын тосны бүтээгдэхүүний жижиглэнгийн борлуулалтын үнэ нь дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнэ, валютын ханш, ОХУ болон бусад орноос нийлүүлж буй бүтээгдэхүүний импортын үнэ буюу хил үнэ зэргээс шууд хамааралтай байдаг.

ИНЕГ-ын үйл ажиллагааны 2019 болон 2020 оны тайлангаас хараад Монгол улсад борлуулагдаж буй агаарын хөлгийн түлшний үнийг бусад улстай харьцуулахад дунджаар тонн тутамд 187 ам.доллар буюу 532,950 төгрөгөөр илүү үнэтэй байна.

Манай улсад агаарын хөлгийн түлшний үнэ бусад оронтой харьцуулахад тодорхой хэмжээгээр үнэтэй байдагтай холбоотойгоор дотоодын иргэний агаарын тээвэрлэгчид нийт хэрэглээнийхээ 43 хувийг дотоодод, 57 хувийг гадаад улсад сумладаг бөгөөд¹ гадаад улсын агаарын тээвэрлэгч компаниуд өөрийн онгоцоо зайлшгүй тохиолдолд л манай улсад сумлаж байна.

Иймд “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй шатахуунаар цэнэглэх нөхцөл, боломж бүрдүүлэх шаардлага зүй ёсоор тулгарч байна.

Засгийн газрын 2020 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдрийн “Шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 14 дүгээр тогтоолын 1 дэх хэсэгт “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” төрийн өмчит хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн үйл ажиллагааг өргөжүүлж, шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжтай холбоотой үйл ажиллагаа эрхлэх зорилгоор охин компани байгуулах арга хэмжээ авахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдад даалгасан.

Тус тогтоолын дагуу Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2020 оны А/81 тушаалаар “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-ийн охин компани болох “Эрчис ойл” ТӨХХК-ийг байгуулсан ба тус компани нь “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын агаарын хөлгийн түлшний хангамжийн асуудлаар хамтран ажиллах сонирхлоо илэрхийлсэн гадаадын хөрөнгө оруулагчидтай анхан шатны уулзалт, хэлэлцээ хийж, санал солилцож ажиллаж ирсэн.

ОХУ-ын талаас “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын онгоцны түлшний хангамжийн үйл ажиллагаанд хамтран ажиллах саналыг төсөл өхэлсэн цагаас тавьж ирсэн бөгөөд тус улсын “Роснефть” НХН-аас өөрийн охин компани болох “РН-Аэро” компаниар дамжуулан хамтран ажиллах санал ирүүлээд байна.

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2-т “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүний 30-аас дээш хувийг дангаараа нийлүүлж байгаа гадаадын хуулийн этгээд дотоодын зах зээлд өөрийн хөрөнгө оруулалт бүхий хуулийн этгээд болон өөрийн харьяалал, хяналтад байдаг нэгжээрээ дамжуулан бүтээгдэхүүнээ борлуулахыг хориглоно.” гэж заасан.

¹ Эх сурвалж: ИНЕГ 2019 оны статистик эмхтгэл.

Хуулийн энэхүү заалтын хүрээнд “Эрчис Ойл” ТӨХХК нь “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын агаарын хөлгийн түлшний хангамжийн байгууламжийн үйл ажиллагааг гадаадын нийлүүлэгч, хөрөнгө оруулагч талтай хамтран хэрэгжүүлэх боломжгүй байгаа болно.

Иймд “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй шатахуунаар цэнэглэх үйл ажиллагааг дэмжих хүрээнд Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай” хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэгт нэмэлт оруулах шаардлага тулгарч байна.

Хоёр. Хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл 2 зүйлээс бүрдэх бөгөөд 1 дүгээр зүйлд “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүний 30-аас дээш хувийг дангаараа нийлүүлж байгаа гадаадын хуулийн этгээд онгоцны түлш борлуулахад тус хуулийн 7.2 дахь хэсэг хамаарахгүй байх зохицуулалт”-ыг, 2 дугаар зүйлд хууль хүчин төгөлдөр болох хугацааг тус тусгасан болно.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, эрх зүйн үр дагавар

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хууль батлагдсанаар стратегийн ач холбогдол бүхий агаарын хөлгийн түлшний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдал хангагдах, олон улсын болон үндэсний стандартад нийцсэн онгоцны түлшийг олон улсын зах зээлийн үнээр шууд нийлүүлэх найдвартай эх үүсвэр бий болох, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй түлшээр цэнэглэх нөхцөл бүрдэх зэрэг нийгэм, эдийн засгийн чухал ач холбогдолтой юм.

Агаарын хөлгийн түлшний үнийн өсөлтөд дундын зуучлагч аж ахуйн нэгжийн ашиг ихээхэн нөлөөлдөг бөгөөд ОХУ-ны үйлдвэрлэгч аж ахуйн нэгжээс шууд хангаснаар олон улсын болон орон нутгийн нислэгийн зардлыг хямдруулах, хэрэглэгчдэд тасралтгүй, чанартай, олон улсын зах зээлийн үнээр үйлчлэх боломж бүрдэж, нислэгийн тоо нэмэгдэн, улсын төсөвт орлого төвлөрүүлэх төдийгүй иргэний агаарын тээврийн салбарын хөгжил тодорхой хувь нэмэр оруулна.

Дөрөв. Хуулийн төсөл нь бусад хуультай хэрхэн уялдах, уг хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаар

Энэ хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хууль, тогтоомжтой уялдаж байгаа ба хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор хуулийн төсөл шинээр боловсруулах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох шаардлагагүй болно.

ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улс өнөөдрийн байдлаар газрын тосны бүтээгдэхүүний хэрэглээгээ 100 хувь гаднаас импортоор хангаж байгаа бөгөөд дотоодод борлуулж буй газрын тосны бүтээгдэхүүний жижиглэнгийн борлуулалтын үнэ нь дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнэ, валютын ханш, ОХУ болон бусад орноос нийлүүлж буй бүтээгдэхүүний импортын үнэ буюу хил үнэ зэргээс шууд хамаарлтай байдаг.

Манай улсад агаарын хөлгийн түлшний үнэ бусад оронтой харьцуулахад дунджаар 28.8 хувиар илүү үнэтэй байгаагаас шалтгаалж дотоодын иргэний агаарын тээвэрлэгчид нийт түлшний хэрэглээний 43 хувийг дотоодод, 57 хувийг гадаад улсад сумладаг бөгөөд гадаад улсын агаарын тээвэрлэгч компаниуд өөрийн онгоцоо зайлшгүй тохиолдолд л манай улсад сумлаж байна. Мөн “Агаарын тээврийн либералчлал, иргэний нисэхийн салбарын шинэчлэлийн зөвлөгөөн”-өөс гаргасан зөвлөмжид Аялал жуулчлалын чиглэлээр улирал харгалзахгүйгээр жуулчдын урсгалыг тогтвортой өсгөх, агаарын тээврийн компанийн хуваарьт нислэгийн үйл ажиллагаатай уялдаатай төлөвлөж, аялал жуулчлалын захиалгат нислэгийн зохицуулалтыг өргөжүүлнэ гэж тусгагдсан.

Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хооронд байгуулсан хэлэлцээрийн хүрээнд Япон Улсын нэн хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгийн эх үүсвэрээр Хөшигтийн хөндийд “Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал” төслийг хэрэгжүүлж, ашиглалтад оруулаад байна. Үүнтэй холбоотойгоор олон улсын нисэх буудлын онгоцны түлшний хэрэглээ цаашид өсөн нэмэгдэх хандлагатай байна.

Засгийн газрын 2020 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдрийн “Шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 14 дүгээр тогтоолын 1 дэх хэсэгт “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” төрийн өмчит хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн үйл ажиллагааг өргөжүүлж, шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжтай холбоотой үйл ажиллагаа эрхлэх зорилгоор охин компани байгуулах арга хэмжээ авахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдад даалгасан. Тус тогтоолын дагуу Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2020 оны А/81 тушаалаар “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-ийн охин компани болох “Эрчис ойл” ТӨХХК-ийг байгуулсан.

“Эрчис ойл” ТӨХХК нь “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын онгоцны түлшний хангамжийн үйл ажиллагааг эрхлэх, бүтээгдэхүүн нийлүүлэх, хамтран ажиллах сонирхлоо илэрхийлсэн гадаадын хөрөнгө оруулагч нартай хэлэлцээ хийх ажлыг зохион байгуулах явцад ОХУ-ын “Роснефть” НХН-иас өөрийн охин компани болох “РН-Аэро” компаниар дамжуулан хамтран ажиллах санал ирүүлсэн.

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2-т “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүний 30-аас дээш хувийг дангаараа нийлүүлж байгаа гадаадын хуулийн этгээд дотоодын зах зээлд өөрийн хөрөнгө оруулалт бүхий хуулийн этгээд болон өөрийн харьяалал, хяналтад байдаг нэгжээрээ дамжуулан бүтээгдэхүүнээ борлуулахыг хориглоно.” гэсэн заалт нь “Эрчис Ойл” ТӨХХК нь “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын агаарын хөлгийн түлшний хангамжийн

байгууламжийн үйл ажиллагааг гадаадын нийлүүлэгч, хөрөнгө оруулагч талтай хамтран хэрэгжүүлэх боломжийг хязгаарлаж байгаа юм.

Иймд “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй шатахуунаар цэнэглэх үйл ажиллагааг дэмжих хүрээнд Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай” хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэгт нэмэлт оруулах саналыг боловсруулсан болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

20 ... оны .. дугаар
сарын...өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТОСНЫ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсгийн “дамжуулан” гэсний дараа “агаарын хөлгийн түлшнээс бусад” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг баталсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

ГАЗРЫН ТОСНЫ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэгт нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын¹ 1 дүгээр зүйлийн 1.3 дахь хэсэгт заасан хүрээнд хамаarahгүй тул тус аргачлалын 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсэгт заасан урьдчилан тандан судлах ажлын үе шатны дагуу уг тайланг хийж гүйцэтгэлээ.

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хооронд байгуулсан хэлэлцээрийн хүрээнд Япон Улсын нэн хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгийн эх үүсвэрээр Хөшигтийн хөндийд “Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал” төслийг хэрэгжүүлж, ашиглалтад оруулаад байна.

Монгол Улс өнөөдрийн байдлаар газрын тосны бүтээгдэхүүний хэрэглээгээ 100 хувь гаднаас импортоор хангаж байгаа бөгөөд дотоодод борлуулж буй газрын тосны бүтээгдэхүүний жижиглэнгийн борлуулалтын үнэ нь дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнэ, валютын ханш, ОХУ болон бусад орноос нийлүүлж буй бүтээгдэхүүний импортын үнэ буюу хил үнэ зэргээс шууд хамааралтай байдаг.

Манай улсад агаарын хөлгийн түлшний үнэ бусад оронтой харьцуулахад дунджаар 28.8 хувиар илүү үнэтэй байгаагаас шалтгаалж дотоодын иргэний агаарын тээвэрлэгчид нийт түлшний хэрэглээний 43 хувийг дотоодод, 57 хувийг гадаад улсад сумладаг бөгөөд гадаад улсын агаарын тээвэрлэгч компаниуд өөрийн онгоцоо зайлшгүй тохиолдолд л манай улсад сумлаж байна.

Түүнчлэн “Агаарын тээврийн либералчлал, иргэний нисэхийн салбарын шинэчлэлийн зөвлөгөөн”-өөс гаргасан зөвлөмжид Аялал жуулчлалын чиглэлээр улирал харгалзахгүйгээр жуулчдын урсгалыг тогтвортой өсгөх, агаарын тээврийн компанийн хуваарын нислэгийн үйл ажиллагаатай уялдаатай төлөвлөж, аялал жуулчлалын захиалгат нислэгийн зохицуулалтыг өргөжүүлнэ гэж тусгагдсан. Үүнтэй холбоотойгоор “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын онгоцны түлшний хэрэглээ цаашид өсөн нэмэгдэх хандлагатай байна.

“Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын төсөлтэй холбогдуулан Засгийн газрын 2020 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдрийн “Шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 14 дүгээр тогтоолын 1 дэх хэсэгт “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” төрийн өмчтэй хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн үйл ажиллагааг өргөжүүлж, шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжтай холбоотой үйл ажиллагаа эрхлэх зорилгоор охин компани байгуулах арга хэмжээ авахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдад даалгасан. Тус тогтоолын дагуу Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2020 оны A/81 тушаалаар “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-ийн охин компани болох “Эрчис ойл” ТӨХХК-ийг байгуулсан.

“Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын онгоцны түлшний хангамжийн үйл ажиллагааг эрхлэх, бүтээгдэхүүн нийлүүлэх, хамтран ажиллах сонирхлоо илэрхийлсэн гадаадын хөрөнгө

¹ Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралт.

оруулагч настай хэлэлцээ хийх ажлыг зохион байгуулах явцад ОХУ-ын "Роснефть" НХН-иас охин компани болох "РН-Аэро" компаниар дамжуулан хамтран ажиллах санал ирүүлсэн.

ОХУ-ын талаас "Чингис хаан" олон улсын нисэх буудлын онгоцны түлшний хангамжийн үйл ажиллагаанд хамтран ажиллах саналыг төсөл эхэлсэн цагаас тавьж ирсэн.

Монгол, Оросын Засгийн газар хоорондын комиссын 2021 оны 3 дугаар сарын 17-ны өдрийн протоколын 4.1-д "Монгол Улсад улсад олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудлыг ашиглалтанд оруулах гэж байгаатай холбогдуулан "Роснефть" НХН нь Монголын төрийн өмчит компанийтай хамтарсан компанийн хэлбэрээр нисэх онгоцны буудлын түлш цэнэглэх цогцолборын үйл ажиллагаанд оролцоход хүчин чармайлт гарган ажиллахад бэлэн байгааг талууд дэмжив. Талууд энэ асуудлыг цаашид "Роснефть" НХН болон Монголын холбогдох төрийн өмчит компани хоорондын яриа хэлэлцээ хийхэд дэмжлэг үзүүлнэ." гэж тусгасан.

ОХУ-тай хамтран ажилласнаар стратегийн бүтээгдэхүүн болох онгоцны түлшийг "Чингис хаан" олон улсын нисэх буудалд газар зүйн байршлын хувьд манай улстай хамгийн ойр газрын тос боловсруулах үйлдвэрээс нийлүүлэх, олон улсын болон үндэсний стандартад² нийцсэн, зах зээлийн үнэтэй өрсөлдөхүйц, найдвартай эх үүсвэрийг бий болгох, олон улсын болон орон нутгийн нислэгийн зардлыг хямдруулах, иргэний агаарын тээвэр хөгжих боломжийг бүрдүүлэх юм.

1.1. Асуудлын мөн чанар, цар хүрээг тодорхойлсон байдал

Тандан судалгааны ажил болон хуулийн төсөл боловсруулах хүрээнд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Зам, тээврийн хөгжлийн яам, Иргэний нисэхийн ерөнхий газар болон "Эрчис ойл" ХХК-аас холбогдох мэдээллийг авч, дүн шинжилгээ хийсэн болно.

Засгийн газрын 2020 оны 14 дүгээр тогтоолыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хүрээнд онгоцны түлшийг зах зээлийн үнээр худалдан авах, онгоцны сумлагааг дотооддоо зуун хувь хийх, улмаар агаарын тээврийн салбараар үйлчлүүлж буй хэрэглэгчдэд хүрэх онгоцны тийзний үнийг бууруулах, цаашлаад гадаад улсын дамжин өнгөрөх агаарын хөлгийг Монгол улсад сумлах үйлчилгээг өргөжүүлэх, тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх зорилготой.

Манай улсад худалдаалагдаж буй онгоцны түлш бусад улстай харьцуулахад харьцангуй үнэтэй байдгаас гадаад улс орноос онгоцны түлш сумлах гол шалтгаан болдог. Жишээ нь 2019, 2020 онд Монгол улсад нийлүүлэгдэж байсан онгоцны түлш бусад улстай харьцуулахад тонн тутамдаа дунджаар 187 ам.доллароор илүү үнэтэй байсан. Агаарын тээврийн салбар хэвийн хэвийн ажиллаж байсан 2019 онд онгоцны түлшний хэрэглээ 109,357 тонн байснаас 62,405 тонн буюу 57 хувийг, Коронавируст цар тахал идэвхэжсэн 2020 онд онгоцны түлшний хэрэглээ 33,177 тонн байснаас 17,197 тонн буюу 52 хувийг гадаад оронд сумласан байна.

Иргэдэд хүрэх тийзний үнийн 27-30 хувийг онгоцны түлшний үнэ, онгоцны түлшний үнийн 74-77 хувийн Монгол улсад импортлогдож буй шатахууны хил үнээс шууд хамааралтай байна.

1.2. Асуудлыг үүсгэж буй шалтгаан нөхцөл

² "ТС-1" MNS 5677:2006 "Тийрэлтэй хөдөлгүүрийн түлш"

"Жет А-1" MNS 6394:2013 "Хийн турбинт хөдөлгүүрт агаарын хөлгийн түлш"

Засгийн газрын 2020 оны 14 дүгээр тогтоолд заасан “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын шатахуун хангамжийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой үйл ажиллагааг хамтран эрхлэх гадаадын хөрөнгө оруулахаар санал ирүүлсэн нэг л байгууллага байна.

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2-т “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүний 30-аас дээш хувийг дангаараа нийлүүлж байгаа гадаадын хуулийн этгээд дотоодын зах зээлд өөрийн хөрөнгө оруулалт бүхий хуулийн этгээд болон өөрийн харьяалал, хяналтад байдаг нэгжээрээ дамжуулан бүтээгдэхүүнээ борлуулахыг хориглоно.” гэж заасан.

Хуулийн энэхүү заалтын хүрээнд “Эрчис Ойл” ТӨХХК нь “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын агаарын хөлгийн түлшний хангамжийн байгууламжийн үйл ажиллагааг гадаадын нийлүүлэгч, хөрөнгө оруулагч талтай хамтран хэрэгжүүлэх боломжгүй байгаа болно.

Иймд “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй шатахуунаар цэнэглэх үйл ажиллагааг дэмжих хүрээнд Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай” хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэгт нэмэлт оруулах шаардлага тулгарч байна.

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэгт нэмэлт орсноор Газрын тосны үйлдвэр байгуулагдаж, үйл ажиллагаа жигдэрч дотооддоо онгоцны түлш үйлдвэрлэж аж ахуйн нэгжүүдийг түлшээр хангах хүртэл онгоцны түлшийг зах зээлийн үнээр, тасралтгүй нийлүүлэх боломжтой болно.

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОДОРХОЙЛСОН БАЙДАЛ

Энэ хуулийн төсөл батлагдсанаар “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын шатахуун хангамжийг зах зээлийн үнээр, тасралтгүй бүрдүүлэх боломж бүрдэнэ.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРЫН ЭЕРЭГ, СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Зохицуулалтын хувилбаруудын эерэг, сөрөг талыг харьцуулсан байдал
(Хүснэгт 1)

№	Зохицуулалтын хувилбар	Харьцуулалт		Үр дүн
		Эерэг	Сөрөг	
1	“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах		Онгоцны түлш нийлүүлэх, хамтран ажиллах.	Үр дүн багатай.
2	Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх			Үр дүн багатай.
3	Зах зээлийн механизмаар	Онгоцны түлш нь стратегийн бүтээгдэхүүнд багтдаг бөгөөд		Үр дүн өндөр.

	дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх	иргэдэд очих тийзний үнийн 27-30 хувийг дангаараа эзэлдэг. Хувийн хэвшлийн байгууллага буюу ашгийн төлөө байгууллагаар онгоцны түлшний хангамжийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэх буюу зах зээлийн зарчмаар хэрэгжүүлснээр онгоцны түлшний болон тийзний үнийг буулгах боломжийг хязгаарлах юм.		
4	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх		Коронавируст (КОВИД-19) цар тахлын улмаас манай улсын эдийн засгийн нөхцөл байдал хүнд байгаа энэ үед санхүүжилт хязгаарлалттай.	Үр дүн багатай.
5	Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх		Хувийн хэвшлийн байгууллага өөрийн ашгийг нэмэх учир онгоцны түлшний үнэ буурахад хангалттай хэмжээнд нөлөө үзүүлэхгүй.	Үр дүн багатай.
6	Захиргааны шийдвэр гаргах			Үр дүнгүй.
7	Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	Стратегийн бүтээгдэхүүнийг тасралтгүй, зах зээлийн үнээр авах юм.		Үр дүнтэй гэж үзэж байна.

ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ

Аргачлалын 6 дахь зүйлд заасны дагуу үр нөлөөг ерөнхий асуултад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргав.

4.1.Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэгт оруулахаар танилцуулж буй нэмэлтийн төсөл нь Хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчих, сөрөг агуулгагүй болно.

4.2.Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Энэхүү хуулийн нэмэлт батлагдсанаар “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын шатахуун хангамжийг онгоцны түлшээр тасралтгүй, зах зээлийн үнээр хангах баталгаа

бүрдэнэ. Ингэснээр иргэний агаарын тээврийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй аж ахуй нэгжүүдийн онгоцны түлш худалдан авах зардал буурч, тийзний үнэ буурах боломжтой. Тийзний үнэ буурах нь иргэдийн худалдан авах чадвар сайжрах, нислэгийн тоо, чиглэл нэмэгдэх эерэг үр нөлөө үзүүлж Агаарын тээврийн салбарын эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө дунд болон урт хугацаанд сайжрах юм.

4.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Нийгэмд ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй. Харин эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгосноор агаарын тээврийн эрх ашгийг хамгаалах, агаарын тээврийн компаниудын өрсөлдөөнийг нэмэгдүүлнэ

4.4. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Байгаль орчинд ямар нэгэн шууд болон шууд бус сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

4.5. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хуультай нийцэж байгаа эсэх

Сонгосон хувилбар нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, бусад хуультай бүрэн нийцэж байгаа болно.

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫГ ХАРЬЦУУЛСАН ДҮГНЭЛТ

Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын 7 дахь зүйлд зааснаар хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талууд:

- Зорилгод хүрэх байдал;
- Зардал, үр өгөөжийн харьцаа;
- Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө;
- Хууль тогтоомжтой нийцэж буй эсэх;
- Гарч болох сөрөг үр дагавар, түүнийг арилгах хувилбар байгаа эсэх гэсэн шалгуураар дахин нягтлан үзэж дараах дүгнэлтийг хийллээ.

ЗУРГАА. ОЛОН УЛСЫН БОЛОН БУСАД УЛСЫН ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТАЙ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Дэлхийн улс орнуудад газрын тосны зах зээлд мөнгөний болон төсвийн бодлогоос гадна төрийн оролцоотойгоор шатахуун хангамжийг тогтвржуулах тодорхой арга хэрэгслийг ашигладаг байна.

Олон Улсын Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын дэргэд Газрын тосны хангамжийн тасалдлын эрсдэлийг бууруулах, эрчим хүчний хямралын үед дотоод эдийн засгаа хамгаалах, үндэсний аюулгүй байдлыг хадгалахад туслах газрын тосны зах зээл болон бусад эрчим хүчний салбарын статистик мэдээллийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх үүрэг бүхий Олон Улсын эрчим хүчний байгууллага ажилладаг.

Энэхүү байгууллага нь гишүүн орнуудын дунд Дэлхийн стратегийн газрын тосны нөөц (Global Strategic Petroleum Reserves)-ийн бодлого хэрэгжүүлдэг бөгөөд гишүүн орны засгийн газар, хувийн хэвшлийн үйлдвэрт хадгалагдаж буй түүхий газрын тосны нөөцийг тооцоолдог.

Дэлхийн газрын тосны хэрэглээ өдөрт ойролцоогоор 100 сая баррель байдаг гэж тооцвол одоо хадгалагдаж байгаа 4.1 тэрбум баррелийн нөөц нь 41 хоногийн нөөцтэй тэнцэх бөгөөд энэхүү нөөцийг богино хугацааны нийлүүлэлтийн тасалдлыг нөхөх зориулалттай юм.

Агаарын хөлгийн түлшийг Иргэний агаарын тээвэрт ашиглахаас гадна улс орны аюулгүй байдал, стратегийн ач холбогдол бүхий цэргийн зориулалттай техник хэрэгсэл болох

онгоц, төрөл бүрийн алсын болон ойрын зайн тусгалтай пуужингийн хөдөлгүүрийн тулш хэлбэрээр ашигладаг тул үйлдвэрлэгч улс орнууд нь тухайн улсын төрийн өмчит үйлдвэрийн газруудаар дамжуулан хангадаг. Харин импортлогч орнууд өөрийн улсын тусгайлсан төрийн өмчит аж ахуйн нэгжээр дамжуулан Засгийн газраас баталгаа гаргасны үндсэн дээр импортолж хэрэглэж байна.

Иймд манай улс цаашид стратегийн зориулалттай агаарын хөлгийн түлшийг Засгийн газраас эрх олгосон төрийн өмчит компаниар дамжуулж экспортлогч орны эрх бүхий нийлүүлэгчтэй хамтарсан хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчин бүрдүүлэх шаардлагатай байна.

ДОЛОО. ЗӨВЛӨМЖ

Тандан судалгааны өмнөх шатанд дэвшүүлсэн зорилгод хүрэхийн тулд хувилбар 7 буюу “Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах” гэсэн зохицуулалтын хувилбарыг сонгох нь зүйтэй гэж үзлээ.

Учир нь Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2-т “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүний 30-аас дээш хувийг дангаараа нийлүүлж байгаа гадаадын хуулийн этгээд дотоодын зах зээлд өөрийн хөрөнгө оруулалт бүхий хуулийн этгээд болон өөрийн харьяалал, хяналтад байдаг нэгжээрээ дамжуулан бүтээгдэхүүнээ борлуулахыг хориглоно.” гэсэн заалт нь “Эрчис Ойл” ТӨХХХ нь “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын агаарын хөлгийн түлшний хангамжийн байгууламжийн үйл ажиллагааг гадаадын нийлүүлэгч, хөрөнгө оруулагч талтай хамтран хэрэгжүүлэх боломжийг хязгаарлаж байна.

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах зохицуулалтын хувилбар нь одоогийн нөхцөлд дэвшүүлсэн зорилгыг хангах хамгийн боломжит хувилбар бөгөөд Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомж, хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөө байхгүй болно.

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хууль батлагдсанаар стратегийн ач холбогдол бүхий агаарын хөлгийн түлшний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдал хангагдах, олон улсын болон үндэсний стандартад нийцсэн онгоцны түлшийг олон улсын зах зээлийн үнээр шууд нийлүүлэх найдвартай эх үүсвэр бий болох, манай улсад агаарын тээвэрлэлт хийж буй дотоод, гадаадын агаарын хөлөг болон дайран өнгөрч буй агаарын хөлгүүдийг өрсөлдөхүйц үнэтэй түлшээр цэнэглэх нөхцөл бүрдэх зэрэг нийгэм, эдийн засгийн чухал ач холбогдолтой юм.

Агаарын хөлгийн түлшний үнийн өсөлтөд дундын зуучлагч аж ахуйн нэгжийн ашиг ихээхэн нөлөөлдөг бөгөөд ОХУ-ны үйлдвэрлэгч аж ахуйн нэгжээс шууд хангаснаар олон улсын болон орон нутгийн нислэгийн зардлыг хямдруулах, хэрэглэгчдэд тасралтгүй, чанартай, олон улсын зах зээлийн үнээр үйлчлэх боломж бүрдэж, нислэгийн тоо нэмэгдэн, улсын төсөвт орлого төвлөрүүлэх төдийгүй иргэний агаарын тээврийн салбарын хөгжил тодорхой хувь нэмэр оруулна.

Хавсралт: Холбогдох мэдээлэл, тооцоо судалгаа

УИХ-ын 2020 оны 52-р тогтоолоор батлагдсан "Алсын хараа-2050: Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 он хүртэл хийж хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа"-ны Зорилт 4.2.50-т: " Агаарын тээврийн либералчлалыг хэрэгжүүлж, нислэгийн чиглэл, тоог нэмэгдүүлэн, авиа компанийн өрсөлдөөнийг дэмжинэ." гэж заасан.

Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал төсөл хэрэгжиж дуусч, ашиглалтанд орж буйтай холбогдуулан Засгийн газрын 2020 оны 1 дүгээр сарын 8-ны өдрийн хуралдаанаар "Шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" асуудлыг хэлэлцэж Засгийн газрын 14 дүгээр тогтоол гарсан. Тогтоолыг хэрэгжүүлэх үүднээс Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2020 оны A/81 тушаалаар "Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр" Төрийн өмчийн хязгаарлагдмал хувьцаат компанийн охин компани болох "Эрчис ойл" Төрийн өмчийн хязгаарлагдмал хувьцаат компани байгуулсан.

Монгол Улсын агаарын тээврийн салбарын шатахууны хэрэглээ, иргэний агаарын тээвэрлэгч аж ахуйн нэгжүүдийн талаар

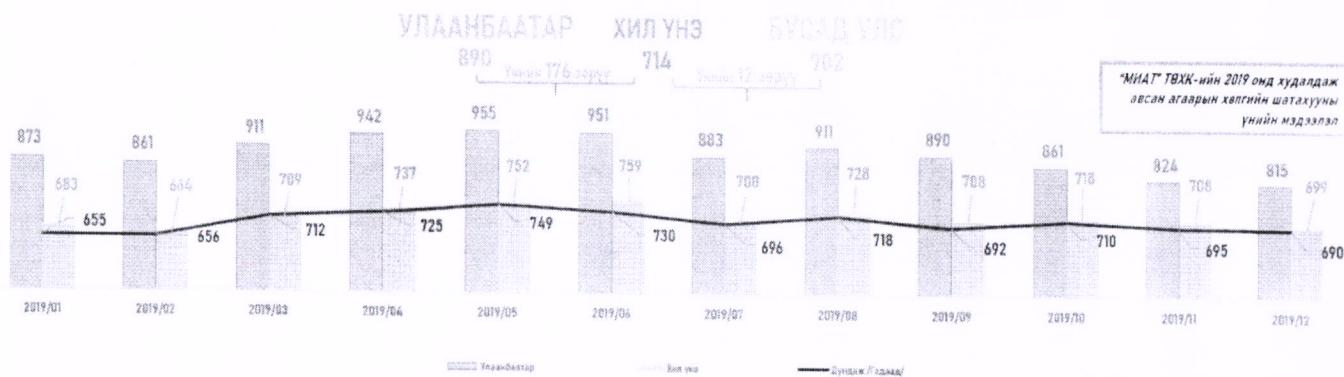
ИНЕГ-ын үйл ажиллагааны 2019 болон 2020 оны тайлангаас харахад Монгол улсад борлуулагдаж буй агаарын хөлгийн шатахууны үнийг бусад улстай харьцуулахад дунджаар тонн тутамд 187 ам.доллар буюу 532,950 төгрөгөөр илүү үнэтэй байна. /Хавсралт №1,2-аар харуулав./

АГААРЫН ХӨЛГИЙН ШАТАХУУНЫ ҮНЭ /2019/

хавсралт №1

МОНГОЛ УЛСАД АГААРЫН ХӨЛГИЙН ШАТАХУУН
2019 ОНД БУСАД УЛСТАЙ ХАРЬЦУУЛАХАД
ДУНДЖААР ТН ТУТАМД 187 АМ.ДОЛЛАР (499,027
ТӨГРӨГ)-ООР ӨНДӨР ҮНЭТЭЙ БАЙСАН.

ТОНН ТУТАМД, АМ.ДОЛЛАР	2019 он
ХОНГ КОНГ	634
СЕВЛ	689
ТОКИО	691
БЕРЛИН	720
МОСКВА	721
БУСАН	730
БЭЭЖИН	733
ДУНДАЖ /ГАДААД/	702
УЛААНБААТАР	890
ЗВРҮҮ	-187

Агаарын хөлгийн шатахууны хэрэглээ 2019 онд оргил үедээ 109,357 тонн байсан бөгөөд үүнээс 62,405 тонн буюу 57 хувийг гадаадын улсуудад сумлаж байжээ.

Коронавируст цар тахлын улмаас 2020 онд агаарын хөлгийн шатахууны хэрэглээ 76,180 тонноор буурч 33,177 тонн хүрсэн. Үүнээс 17,197 тонн буюу 52 хувийн шатахууныг гадаадын улсад сумласан байна. Энэ нь Монгол улсад импортлогдож буй шатахууны хил үнэ нь дэлхийн дундаж үнээс хэт өндөр байгаатай холбоотой юм. Гадаад улсад шатахуун сумласны хэрээр агаарын тээврийн хөлгийн зорчигч, ачаа тээврийн урсгал буурах, салбарын эдийн засгийн чадавхад сөргөөр нөлөөлөх хүчин зүйл болж ирсэн.

*Эх сурвалж: Иргэний нисэхийн ерөнхий газар

АГААРЫН ХӨЛГИЙН ТУЛШНИЙ ҮНЭ /2020/

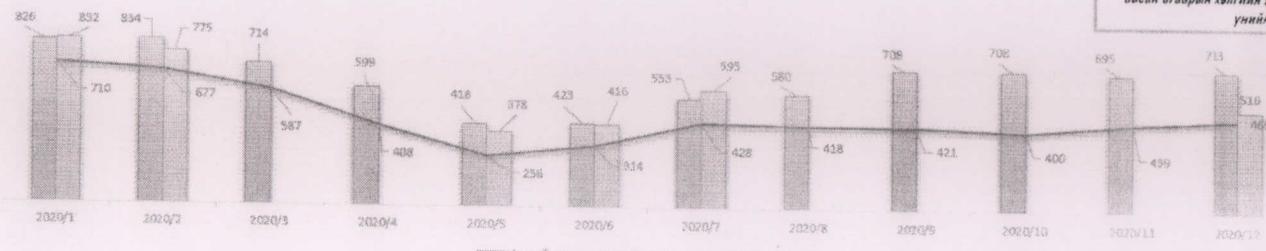
хавсралт №2

МОНГОЛ УЛСАД АГААРЫН ХӨЛГИЙН ШАТАХУУН
2020 ОНД БУСАД УЛСТАЙ ХАРЬЦУУЛАХАД
ДУНДЖААР ТН ТУТАМД 187 АМ.ДОЛЛАР (532,950
ТӨГРӨГ)-ООР ӨНДӨР ҮНЭТЭЙ БАЙСАН.

	ТОНН ТУТАМД, АМ.ДОЛЛАР	2020 он
ХОНГ КОНГ		503
СВУЛ		455
ТОКИО		464
БЕРЛИН		607
МОСКВА		466
БУСАН		728
БЭЭЖИН		481
ДУНДАЖ /ГАДААД/		461
УЛААНБААТАР		648
ЗӨРҮҮ		-187

УЛААНБААТАР ХИЛ ҮНЭ БУСАД УЛС

648 Үнийн 63 зоруу 585 Үнийн 124 зоруу 461

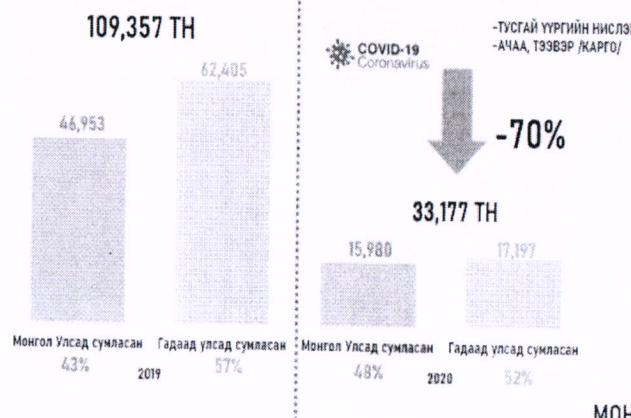
"MIAT" ТӨХК-ийн 2020 онд худалдаад авсан агаарын хөлгийн шатахууны үнийн мэдээлэл

*Эх сурвалж: Иргэний нисэхийн өрөхийн газар

СУМАЛГААНЫ ХЭМЖЭЭ /2019-2020/

хавсралт №3

✓ 2020 ОНД АГААРЫН ХӨЛГИЙН ШАТАХУУНЫ ХЭРЭГЛЭЭ 76,180 ТН-ООР БУУРСАН.

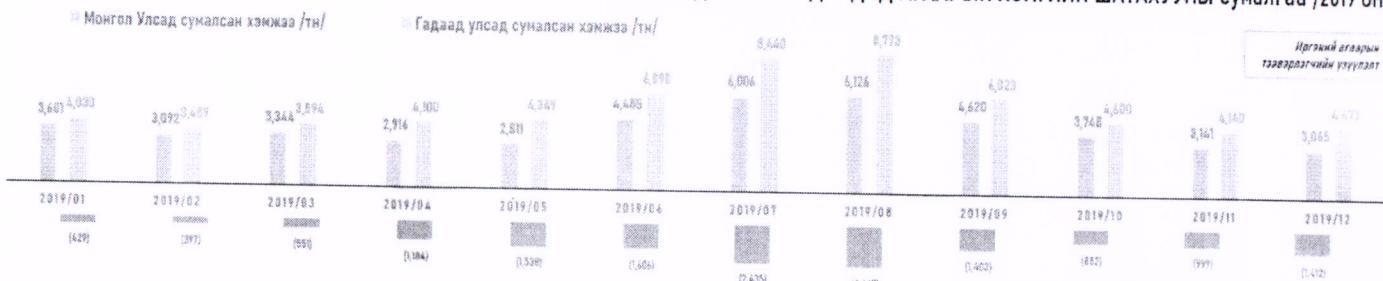
KOREAN AIR

TURKISH AIRLINES

AIR CHINA

МОНГОЛД БОЛОН ГАДААДАД АГААРЫН ХӨЛГИЙН ШАТАХУУНЫ СУМАЛГАА /2019 ОН/

Иргэний агаарын тээвэрэлтийн үзүүлэлт

*Эх сурвалж: Иргэний нисэхийн өрөхийн газар

ТӨСЛИЙН АЖЛЫН ХЭСГИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮНИЙ НЭРС

1. Г.Ёндон – Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд
2. Б.Анхбаяр - Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Газрын тосны бодлогын газрын дарга
3. Д.Лхамжав - Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын Хуулийн хэлтсийн дарга
4. З.Ширзана - “Эрчис ойл” ТӨХХК-ийн гүйцэтгэх захирал
5. Х.Эрдэнэбилэг - “Эрчис ойл” ТӨХХК-ийн стратеги төлөвлөлтийн газрын дарга
6. Г.Батбаяр - Иргэний нисэхийн ерөнхий газрын Хуулийн хэлтсийн дарга